

СТВОРЕННЯ САМОРЕГУЛІВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

Клименко В.І.

Полтавський університет економіки і торгівлі

Обґрунтовано необхідність створення саморегулівної організації кредитних спілок у кредитно-кооперативному секторі національної економіки. Показано її вплив на розвиток кредитних спілок. Подано авторське бачення щодо створення саморегулівної організації в секторі кредитної кооперації.

Ключові слова: кредитні спілки, кредитна кооперація НАКСУ, ВАКС, саморегулівні організації.

Постановка проблеми. Подальший розвиток системи кредитної кооперації в Україні, потребує суттєвого підвищення її стабільності та удосконалення системи управління. Міжнародний досвід свідчить, що важливим механізмом вирішення цих проблем може бути створення саморегулівної організації кредитних спілок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі створення саморегулівних організацій кредитних спілок на ринку фінансових послуг присвячена досить незначна кількість публікацій. Теоретичні та практичні аспекти здійснення саморегулювання у фінансовому секторі досліджували у своїх працях такі українські науковці, як В. Гончаренко, А. Пожар. Слід також звернути увагу на праці та дослідження з даної проблеми таких економістів-практиків, як А. Оленчика, П. Козинця, В. Волковської та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність створення саморегулівних організацій на ринку фінансових послуг піднімалась окремими дослідниками, однак реальний механізм їх заснування не розроблений на даний час.

Мета статті полягає у обґрунтуванні необхідності та механізму створення саморегулівних організацій на базі двох всеукраїнських асоціацій кредитних спілок з використанням досвіду Німеччини.

Виклад основного матеріалу. З початку відродження кредитної кооперації минуло вже понад 20 років. Однак, досі не сформовано повноцінну ефективну національну систему кредитної кооперації України. Дві найбільші всеукраїнські асоціації – Національна асоціація кредитних спілок України

(далі НАКСУ) та Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (далі ВАКС) не співпрацюють належним чином між собою, не створили систему взаємного обміну інформацією, лобювання спільних стандартів та регулярного моніторингу. Як наслідок, ці два найбільші об'єднання не спрямовують свою діяльність на консолідацію кредитних спілок, здійснення належного контролю за діяльністю своїх членів, що негативно впливає на розвиток кредитно-кооперативного сектора національної економіки.

Слід зазначити, що здійснення контролю за діяльністю кредитних спілок не входить до компетенції зазначених асоціацій згідно законодавства. Вони фактично не мають важелів впливу на кредитні спілки, які є їх членами, хоча й створювалися з метою «становлення потужної національної системи кредитної кооперації, побудованої на загальноновизначених міжнародних кооперативних принципах».

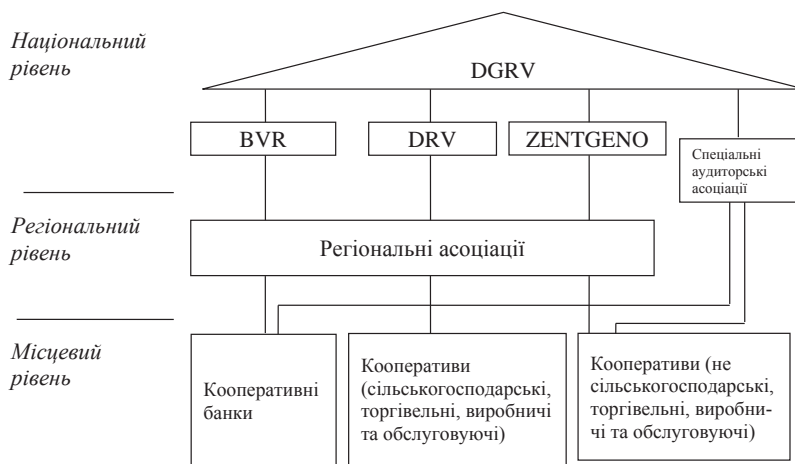
Як свідчить зарубіжний досвід, одним з головних чинників надійності та стабільності розвитку національного сектору кредитної кооперації є формування цілісної кооперативної системи та запровадження в її межах унікального механізму внутрішнього самоконтролю та аудиту. Для національної системи кредитної кооперації доцільно використати досвід Німеччини, оскільки, з початку свого становлення система Німецької кредитної кооперації була представлена також двома асоціаціями – Ф.Райффайзена (Deutscher Raiffeisenverband (DRV, German Raiffeisen Union)) і Г. Шульце-Деліча (Bundesverband der Volksbanken und Raiffeisenbanken (BVR, Federal Association of

Таблиця 1

Структура та функції DRV та BVR

Функції	Організація	Рівень	Функції	Організація
– лобістська діяльність; – розробка стандартів – допомога регіональним асоціаціям	DRV Німецька спілка Райффайзен	Національний рівень	– лобістська діяльність; – розробка стандартів – допомога регіональним асоціаціям	BVR Федеральний союз німецьких фольксбанків та райфейзенбанків
– консультаційна допомога місцевим кооперативам; – моніторинг; – обробка звітності; – інше	Регіональні асоціації	Регіональний рівень	– консультаційна допомога місцевим кооперативам; – моніторинг; – обробка звітності; – інше	регіональні асоціації
– обслуговування своїх членів	кооперативи (сільськогосподарські, торгівельні, перероблюючі та обслуговуючі	Місцевий рівень	– обслуговування своїх членів	кредитні кооперативи (Volksbanken і Raiffeisenbanken у т.ч з товарними функціями)

Джерело: [8, р. 43]

Примітка: DGRV – Deutscher Genossenschafts- und Raiffeisenverband e.V.; BVR – Bundesverband der Volksbanken und Raiffeisenbanken; DRV – Deutscher Raiffeisenverband; ZENTGENO – Zentralverband der genossenschaftlichen Grosshandels.

Рис. 1. Система кредитної кооперації Німеччини

Джерело: [8, р. 41]

German Cooperative Banks)) [8, р.40], що здійснювали переважно консультування і сприяння розвитку своїх членів.

Більшість функцій DRV та BVR дублювалися (табл. 1), відповідно не ефективно витрачаються ресурси.

Згодом, було усвідомлено, що Асоціація має виконувати ще одну важливу функцію – кваліфіковану аудиторську перевірку своїх членів, яка б проводилася на здійснювалася на добровільній основі. Через певний час аудиторські перевірки кредитних кооперативів Німеччини їх асоціаціями стали обов'язковими.

Крім цього, з часом прийшло розуміння необхідності об'єднання асоціацій Ф. Райффайзена і Г. Шульце-Деліча в єдину потужну кількорівневу організацію. Проведені керівництвом цих організацій переговори спонукали до створення в 1972 р. єдиної структури з одним головним союзом і трьома федеральними [4]. Саме 1 січня 1972 р. вважається датою завершення процедури об'єднання розрізаних асоціацій і формування потужного кредитно-кооперативного сектору економіки Німеччини у вигляді Німецької Кооперативної Асоціації Райффайзен (Deutscher Genossenschafts- und Raiffeisenverband e.V. DGRV) з контролюючими функціями своїх членів (рис. 1) [5].

З 1 січня 1974 р. на підставі внесення змін до Закону «Про виробничі та господарські кооперативи», кожний кооперативний банк був зобов'язаний стати членом аудиторського союзу, створеного в структурі DGRV [1]. Основними повноваженнями якого було:

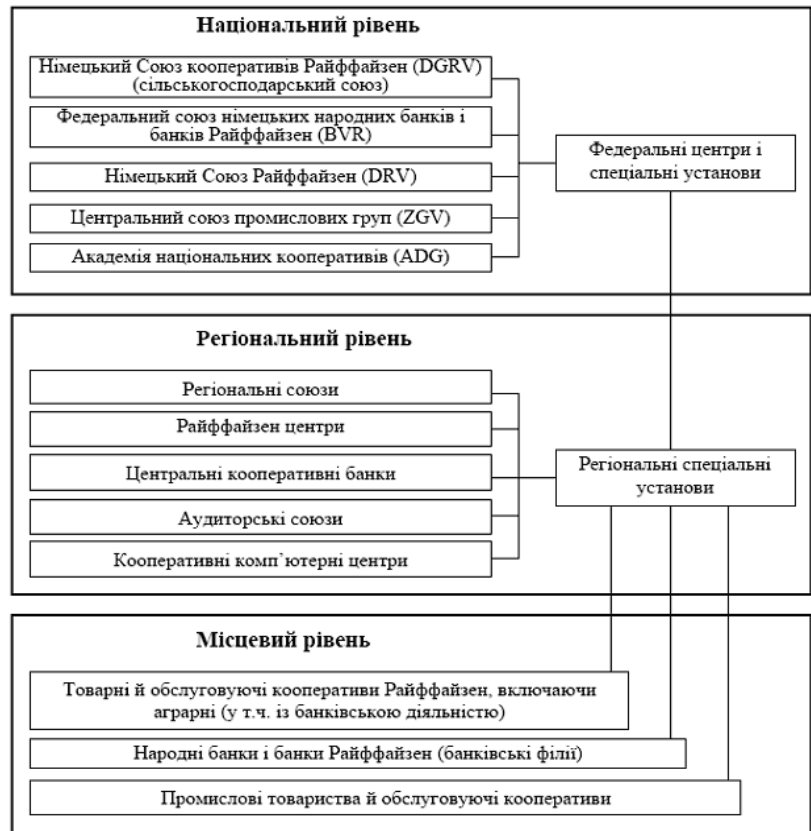
- перевірка системи менеджменту ризиків, дотримання вимог капіталу та ліквідності, системи організації діяльності, системи гарантування депозитів місцевих та регіональних кооперативних банків;

- оцінка фінансових показників (активи, пасиви, резерви, ризики, витрати, втрати і т.п.);

- оцінка системи управління (політика управління, планування, інформування, внутрішній аудит та контроль та ін.) [3].

Сьогодні Німецька кооперативна асоціація Райффайзен об'єднує всі кооперативи країни і складається із 6 регіональних асоціацій та 5 спеціалізованих аудиторських асоціацій (рис. 2).

Відповідно до статті 24 Закону України «Про кредитні спілки» [6], кредитні спілки мають право на добровільних засадах створювати асоціації кредитних спілок. Однак, обов'язкової умови входження кредитних спілок до тієї чи іншої асоціації українським законодавством не передбачено. Не передбачено також і вимог до самоконтролю та внутрішнього аудиту в межах асоціації [3]. Внаслідок цього, майже 50% кредитних спілок не є членами жодної асоціації, що не дає можливості ефективно проводити моніторинг їх діяльності. А це, в свою чергу, призводить до випадків порушення законодавства і навіть шахрайства.

Рис. 2. Система взаємовідносин товариств Німеччини на місцевому, регіональному і національному (федеральному) рівні

Джерело: [4]

У зв'язку з цим, доцільним є створення саморегульованої організації кредитних спілок (далі СРО) на основі об'єднання НАКСУ і ВАКС в єдину саморегульовану структуру, яка дозволить:

- розширити можливості вибору ефективних форм регулювання ринку взаємного кредитування, зокрема, забезпечить інституціональну альтернативу державному регулюванню;
- створити можливості подолання негативних явищ на ринку без втручання органів державної влади на добровільній та нормативній основі;
- створити інфраструктуру, яка дозволить здійснювати обговорення та консультування з усіма учасниками ринку під час опрацювання регулюючих рішень [7].

Це об'єднання може бути двома способами:

1. Ліквідація НАКСУ і ВАКС та створення на її основі СРО (рис. 3).

2. Заснування СРО, на основі об'єднання НАКСУ і ВАКС (рис. 4)

Таким чином, на нашу думку, найбільш оптимальною для створення СРО в секторі кредитної кооперації буде остання модель. Оскільки СРО буде створена на базі НАКСУ і ВАКС. Слід зазначити, що ці дві асоціації працюють в секторі кредитної кооперації тривалий час і мають значний досвід у цій сфері діяльності. Завдяки об'єднання зусиль двох найбільших всеукраїнських асоціацій в СРО буде вирішена проблема консолідації кредитних спілок та здійснено належний контроль за діяльністю своїх членів, що сприятиме стабільному розвитку кредитно-кооперативного сектора національної економіки.

Не можна не погодитися з думкою, зазначеною у Звіті Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування обставин та причин сучасного стану справ в системі кредитної кооперації, що обов'язковою вимогою до СРО має стати її спроможність на належному рівні проводити моніторинг операційних та фінансових ризиків у діяльності своїх членів та, за потреби, запроваджувати програми фінансового оздоровлення та організаційної реструктуризації кредитних спілок. Важливою має бути роль СРО у процесі виведення неплатоспроможних кредитних спілок з ринку у співпраці з державним регулятором та відповідним фондом гарантування вкладів [2].

Однак, крім цього, доцільно надати право СРО здійснювати внутрішній незалежний аудит своїх членів з відповідним визнанням висновків цього аудиту державними органами, як це відбувається у Німеччині. Це дозволить СРО по-перше, оперативно контролювати діяльність кредитних спілок, що є її членами, по-друге, економити кошти кредитної спілки, оскільки не прийдеється витратити їх на зовнішній незалежний аудит, як це робиться на даний час.

Висновки і пропозиції. Таким чином, створення саморегульованої організації кредитних спілок на базі НАКСУ і ВАКС (рис. 1.2), за досвідом Німеччини може стати важливим інструментом досягнення цілей ефективного регулювання ринку кредитної кооперації. Це також дозволить консолідувати ринок кредитної кооперації, що безумовно, сприятиме його стабільному розвитку.

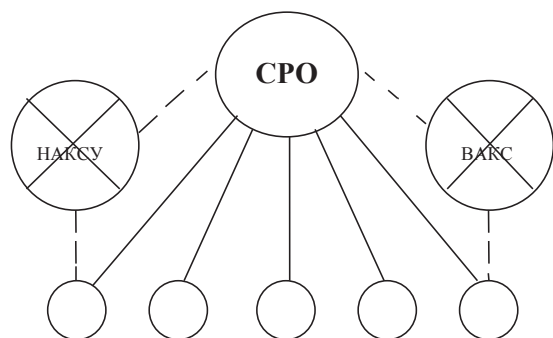

Рис. 3. Модель № 1 створення СРО в секторі кредитної кооперації

Джерело: розроблено автором самостійно

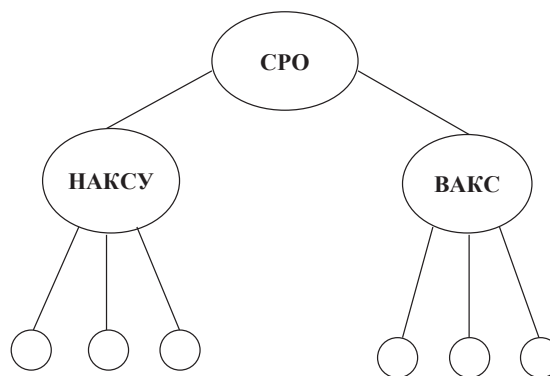

Рис. 4. Модель № 2 створення СРО в секторі кредитної кооперації

Джерело: розроблено автором самостійно

Список літератури:

1. Браудо А. Германский имперский закон о товариществах от 1 мая 1889 / А Браудо // [б.и.]. – СПб. – 1891 г. – 51 с.
2. Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування обставин та причин сучасного стану справ в системі кредитної кооперації від 22.10.2010 р. № 5 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vaks.org.ua>
3. Митченко О. Роль кредитних спілок в економічному та соціальному розвитку регіонів: досвід ЄС та України. – Київ. – 2011. – С. 16-19.
4. Міненко М. А. Особливості процесу об'єднання і взаємодії кооперативів Німеччини / М. А. Міненко // Ефективна економіка – 2014 – № 5 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2982>
5. Офіційна Інтернет-сторінка Genossenschafts- und Raiffeisenverband – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dgrv.de/en/members.html>
6. Про кредитні спілки. Закон України № 2908-III від 20.12.2001р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
7. Про проект закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про кредитні спілки» (щодо створення саморегульованої організації кредитних спілок) від 28.01.2010 р. № 6010 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3422>
8. Dr. Gunther Aschhoff, Eckart Henningsen The German Cooperative System: Its History, Structure and Strength. – Fritz Knapp Verlag. – Frankfurt am Main. – 1986. – P. 40-43.

Клименко В.И.

Полтавский университет экономики и торговли

СОЗДАНИЕ САМОРЕГУЛИРУЕМОЙ ОРГАНИЗАЦИИ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ КАК ПРЕДПОСЫЛКА ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ КРЕДИТНОЙ КООПЕРАЦИИ

Аннотация

Обоснована необходимость создания саморегулируемых организаций кредитных союзов в кредитно-кооперативном секторе национальной экономики. Показано ее влияние на развитие кредитных союзов. Представлено авторское виденье относительно создания саморегулируемой организации в секторе кредитной кооперации.

Ключевые слова: кредитные союзы, кредитная кооперация, НАКСУ, ВАКС, саморегулируемые организации.

Klymenko V.I.

Poltava University of Economics and Trade

CREATING SELF-REGULATED ORGANIZATION OF CREDIT UNIONS AS A PREREQUISITE OF EFFECTIVE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL CREDIT COOPERATION

Summary

The necessity for creating self-regulated organization of credit unions in the credit cooperative sector of the national economy is proved. Its influence on development of credit unions is rationed. Author's vision in relation to creation of self-regulated organization in the sector of credit co-operation is provided.

Keywords: credit unions, credit cooperation, NACUU, AUACU, self-regulated organizations.

УДК 658.5.011

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТРАНСФЕРНИХ СИСТЕМ ПІДПРИЄМСТВА

Князь С.В., Косовська В.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

У роботі виконано аналіз принципів побудови різноманітних систем. Виділено принципи побудови трансферної системи підприємства. Обґрунтовано додаткові принципи побудови трансферної системи технологічного процесу перероблення металобрухту. Крім того обґрунтовано і сформовано основні вимоги до побудови трансферної системи підприємства.

Ключові слова: управління, трансферна системи, основні принципи, додаткові принципи, вимоги до побудови системи.

Постановка проблеми. Підприємства під час свого функціонування вимагають постійного забезпечення різними видами ресурсів (сировинними, трудовими, фінансовими тощо), інформацією, сучасним технологічним обладнанням, напівфабрикатами та комплектуючими власного і стороннього виробництва. Ці процеси мають місце як в середині підприємства, так і ззовні від яких в значній мірі залежить стабільність та ефективність процесу виробництва.

Ефективне функціонування підприємства базується на збалансованому управлінні обміном (трансфером) вказаних ресурсів, а будь-які відхилення від нормального режиму обміну в кінцевому результаті призводять до погіршення фінансово-економічних показників його діяльності.

Оптимальною можна вважати таку діяльність підприємства, яка відповідає низці вимог і передовсім економічного характеру, оскільки економічні показники (ціна, витрати, собівартість, матеріалота енергозатратність, енергоощадність тощо) є тісно пов'язані між собою. В економічній і виробничій

сфері важливим показником є оборотність коштів, освоєння та швидкість впровадження інновацій, термін використання технологічного обладнання, термін окупності основних фондів тощо, тому саме ці параметри мають базове значення для формування економічних показників виробництва.

Разом з тим значний вплив на основні показники виробництва справляють організаційні, фінансові, інвестиційні, технічні та інноваційні рішення, які реалізуються на підприємствах. Притому, що вони є завжди в полі зору керівництва підприємства та організаторів виробництва, але постійний науково-технічний розвиток, а саме покращення техніко-економічних показників технологічного обладнання і використання нових технічних розробок вимагають вдосконалення управління виробництвом. Однак, часто зустрічаються випадки, коли трансфер технологій не в повній мірі узгоджений з іншими важливими процесами, які мають місце на підприємстві. Наприклад, використання нових технологій чи технологічного обладнання вимагає наявності або підготовки спеціалістів з відповідною кваліфі-